

Rozprawa doktorska zatytułowana „Czas plakatu. Obrazy już kiedyś widziane” porusza temat repetycyjności obrazowych wzorów w twórczości plakatowej. Punktem wyjścia dla podjętych analiz, było wielokrotne doświadczenie sytuacji, w których jeden plakat przypominał inny. Ilość przypadków, w których odnosiłem wrażenie, że to co widzę „już gdzieś było”, doprowadziło mnie do postawienia tezy badawczej, zgodnie z którą, plakat jako forma wizualnej komunikacji może być określony jako najbardziej reaktywne pole artystycznej ekspresji, czyli takie, które z jednej strony wykazuje silny związek z tym, co w czasie jego powstawania aktualne, z drugiej zaś, często nawiązuje do projektów już istniejących, co wydaje się strategią o wiele częstszą niż ma to miejsce w innych dziedzinach sztuki – w malarstwie czy rzeźbie.

W kolejnych rozdziałach niniejszej rozprawy przedstawiam liczne przykłady międzyobrazowych podobieństw występujących między plakatami różnych twórców, tworzących często w różnych okresach historycznych. Podejmuję próbę dokonania ich typologizacji oraz staram się wykazać, że nie wszystkie przypadki można jednoznacznie zakwalifikować. Jako podstawę dla dokonywanych rozróżnień przyjąłem nazewnictwo zaczerpnięte z frazeologii prawniczej oraz z badań nad intertekstualnością. Poprzez takie zestawienie dwóch płaszczyzn refleksji staram się wykazać, że nie zawsze jesteśmy w stanie jednoznacznie stwierdzić, że podobieństwo jest wynikiem świadomego i intencjonalnego nawiązania twórcy późniejszego do dzieł twórcy wcześniejszego. Choć nasz umysł, działający zwykle według kulturowych reguł negatywnej oceny obrazowych zapożyczeń ugruntowanych przepisami prawa autorskiego, wykazuje tendencję do stwierdzenia „podobne znaczy powtórzone”, to przy bardziej wnikliwej analizie okazuje się, że zależności między dwoma porównywanymi dziełami plakatowymi mogą mieć różny charakter.

W konsekwencji rozprawa wykazuje, że odpowiedź na pytanie o to, czy jedno dzieło wynika z drugiego kiedy je wyraźnie przypomina, jest oczywista, ale jedynie w teorii. W odniesieniu do konkretnych przypadków uzyskanie pewności, co do rzeczywistych przyczyn podobieństwa jest o wiele bardziej skomplikowane i zawiłe.

The doctoral dissertation entitled “The Time of the Poster. Images Once Seen” addresses the topic of the repeatability of images appearing in poster art. The starting point for the presented analysis is a frequently observed situation in which one poster seems to resemble another poster. The sheer number of times when I experienced the feeling that what I was seeing “has already been seen somewhere else” led me to formulate my main thesis: as a form of visual communication, poster art can be characterized as the most reactive field of artistic expression, that is, on the one hand it demonstrates a strong relation to the present-day situation, and on the other hand, it often refers to already existing projects, which seems to be a strategy that is much more often adopted in poster art than in other fields of art – in painting or sculpture.

The following chapters of my dissertation present numerous examples of similarities between images seen in the poster art of many different artists, who often worked in different historical periods. I attempt to propose a typology, but also to show that not all cases can be easily classified as belonging to a specific category. My analysis is based on the framework adopted from legal phraseology and from studies on intertextuality. By combining these two dimensions of critical reflection I wish to show that we are not always able to unequivocally state whether these similarities are the result of a conscious and intentional reference to older works of art by more contemporary artists. Although our minds – usually subjugated to cultural rules that teach us to negatively assess any instances of borrowed images, based on copyright laws – have a tendency to consider “similarities as repetitions”, a more nuanced and in-depth comparative analysis of seemingly similar posters reveals that these relations can be characterized in different ways.

The dissertation demonstrates that the answer to the question whether one work results from another if it clearly resembles it, is obvious only in theory. When we refer to particular examples, properly evaluating the actual reasons for the observed similarities becomes a much more difficult and intricate process.

